herpy

GEKONY

Yellow-headed day gecko

Phelsuma klemmeri

Mały, jaskrawo ubarwiony gekon dzienny o turkusowym grzbiecie i żółtej głowie, żyjący w lasach bambusowych na niewielkim skrawku północno-zachodniego Madagaskaru. W naturze jest zagrożony, ale dobrze zadomowiony w terrariach i stosunkowo łatwy w rozmnażaniu. To wspaniałe zwierzę do obserwowania, a nie do brania na ręce.

Rodzina: Gekkonidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-10 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**8-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**25-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**60-80%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, nektar i gotowa karma**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**6-8 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**40-60 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Phelsuma klemmeri jest jednym z najmniejszych gekonów dziennych. Osiąga 8-10 cm długości razem z ogonem, z czego mniej więcej połowę stanowi ogon. Głowa jest żółta, grzbiet i ogon turkusowe do niebieskich, a od oka wzdłuż boków ciała biegnie czarny pas. Samce mają żółte do pomarańczowych łuski wokół porów udowych. Jak inne gekony dzienne ma okrągłe źrenice i nie ma ruchomych powiek.

Gatunek został opisany przez Roberta Seippa w 1991 roku, a epitet gatunkowy *klemmeri* upamiętnia niemieckiego herpetologa Konrada Klemmera. Należy do niewielkiej grupy gekonów dziennych żyjących w bambusie.

Gatunek od wielu lat jest utrzymywany i rozmnażany w terrariach, a zwierzęta w handlu pochodzą w przeważającej mierze z hodowli. Jest mniej odporny niż duże gekony dzienne, ponieważ jest mały i szybko cierpi z powodu przesuszenia i zimna, ale dobrze się czuje, gdy wilgotność, temperatura i suplementacja wapnia są właściwe.

Gekon jest płochliwy i błyskawicznie szybki, porusza się krótkimi zrywami w górę i w dół po pędach bambusa i liściach. To zwierzę do oglądania, nie do brania na ręce.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie na Madagaskarze i ma bardzo mały zasięg w północno-zachodniej części wyspy. Znany jest z półwyspu Ampasindava, m.in. z miejsca typowego Antsatsaka w regionie Sambirano. Później znaleziono go także nad jeziorem Mandrozo w zachodniej części Madagaskaru, jednak o tamtejszej populacji wiadomo znacznie mniej.

Siedliska są małe i rozproszone, a IUCN klasyfikuje gatunek jako zagrożony (EN), m.in. dlatego, że las wokół zarośli bambusowych jest wycinany i wypalany. Mapa jest wyśrodkowana na półwyspie Ampasindava, a jej zakres obejmuje także stanowiska nad Mandrozo. Stwierdzenia w innych miejscach na świecie dotyczą zwierząt z niewoli.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje w wilgotnym lesie przybrzeżnym w ciepłym i wilgotnym klimacie Sambirano, do wysokości około 400 m n.p.m. Jest związany z bambusem i najczęściej spotyka się go na żółtych pędach bambusa, gdzie po spłoszeniu chowa się w szczelinach i zagłębieniach. Wykorzystuje je również do składania jaj.

Klimat jest ciepły i wilgotny, z wyraźną porą deszczową mniej więcej od listopada do marca, która jest też okresem rozrodu gatunku. Dni są ciepłe i jasne, a noce nieco chłodniejsze i bardzo wilgotne. Gekon poluje na małe owady i inne drobne bezkręgowce, a także zlizuje nektar, pyłek i sok z miękkich owoców. Nie ma pomiarów temperatury i wilgotności z siedlisk gatunku, dlatego wartości w terrarium opierają się na doświadczeniach hodowlanych.

Hodowla

TERRARIUM

Para może mieszkać w wysokim terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 30 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), a samiec z dwiema-trzema samicami potrzebuje co najmniej 45 × 45 × 60 cm. Im większe, tym lepiej, bo wtedy jest miejsce na więcej stref temperaturowych, a samica, wobec której samiec jest zbyt natarczywy, może się oddalić. Wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna, ponieważ gekon żyje na pionowych powierzchniach.

Urządź terrarium ukośnymi i pionowymi, pustymi w środku pędami bambusa o różnej grubości. Służą one jako kryjówki i miejsca składania jaj oraz przypominają naturalne siedlisko gatunku. Dodaj żywe rośliny o szerokich liściach, np. epipremnum, sansewierię lub bromelie, z których gekon może pić krople i w których może się chować. Podłożem może być wilgotna, nienawożona ziemia wymieszana z włóknem kokosowym i przykryta suchymi liśćmi. Podłoże bioaktywne ze skoczogonkami i równonogami ogranicza rozwój pleśni.

Terrarium musi mieć wentylację siatkową zarówno u góry, jak i na dole, aby krople z porannego zraszania wysychały w ciągu dnia. Stojące, nasycone wilgocią powietrze jest dla gatunku groźniejsze niż powietrze lekko suche.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień w terrarium powinno być 25-28 °C, a pod reflektorem halogenowym niewielkie miejsce do wygrzewania o temperaturze 30-32 °C, gdzie gekon może się ogrzać. Pozwól zwierzęciu samodzielnie wybierać między miejscem wygrzewania a chłodniejszymi częściami terrarium. W nocy temperatura powinna spaść do 20-23 °C.

Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi zarówno przy miejscu wygrzewania, jak i przy dnie, i umieść lampę tak, aby żadne miejsce siedzenia nie było cieplejsze niż 32 °C. Zawieś ją nad siatkową pokrywą w pewnej odległości, aby zwierzę nie mogło się poparzyć. Jeśli gekon siedzi z otwartym pyskiem albo chowa się przez cały dzień, zwykle jest za gorąco.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić średnio 60-80 %, mierzona w środku terrarium. Zraszaj obficie rano i ponownie późnym popołudniem, tak aby liście i szyby były pokryte kroplami. Gekon zlizuje krople i jest to jego najważniejszy sposób picia. Sama miska z wodą nie wystarczy, ale mała, płaska miseczka może stać w terrarium.

Wilgoć powinna przeplatać się z przesychaniem. Jeśli krople wciąż są na szybach następnego ranka, wymiana powietrza jest zbyt słaba albo zraszasz za dużo.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje UVB. Użyj świetlówki T5 o takiej mocy i w takiej odległości, aby przy najwyżej położonych miejscach siedzenia dawała indeks UV 3-4 (strefa Fergusona 3), i najlepiej sprawdzaj to miernikiem indeksu UV. Reszta terrarium powinna być zacieniona, aby gekon zawsze mógł schronić się przed światłem. Wymieniaj świetlówkę po czasie podanym przez producenta, ponieważ jej promieniowanie słabnie.

Światło powinno świecić 13 godzin latem i 11 godzin zimą, najlepiej sterowane programatorem czasowym; warto uzupełnić je świetlówką dzienną. W nocy powinno być ciemno. Silne światło jest jednym z powodów, dla których zwierzęta mają tak jaskrawe barwy.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gekon zjada zarówno małe owady, jak i słodkie pokarmy. Podawaj małe żywe owady, takie jak muszki owocowe, świeżo wyklute świerszcze i małe muchy domowe, oprószone wapniem z D3. Owady powinny być mniejsze niż odstęp między oczami zwierzęcia.

Uzupełniaj dietę gotowym pokarmem dla gekonów owocożernych, rozrobionym na rzadką papkę i podanym w małej miseczce lub na liściu. Dostarcza on wapnia, witamin i słodyczy, której gatunek szuka w naturze. Kropla przecieru owocowego może być przysmakiem.

Młode dostają owady codziennie, a gotowy pokarm co drugi dzień. Dorosłym wystarczają owady dwa-trzy razy w tygodniu i gotowy pokarm raz w tygodniu. Samice rozpłodowe przez cały sezon potrzebują dodatkowego wapnia. Dostosuj ilości do sylwetki zwierzęcia, aby nie było ani chude, ani otyłe.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekon jest płochliwy i szybki, i źle znosi branie na ręce. Jeśli trzeba go przenieść, zwab go do pojemnika zamiast go chwytać, ponieważ łatwo odrzuca ogon, a jego skóra jest cienka i delikatna.

W terrarium można trzymać parę albo samca z dwiema-trzema samicami, jeśli jest dość miejsca i dużo kryjówek. Samców nigdy nie wolno trzymać razem, bo zaciekle walczą, a także samice mogą dominować nad sobą nawzajem. Gatunek komunikuje się kiwaniem i ruchami głowy, a spokojną grupę często można zobaczyć, jak wygrzewa się razem. Zestresowane zwierzę chowa się, chudnie albo blednie.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po porach na spodniej stronie ud, otoczonych żółtymi do pomarańczowych łuskami, a płeć często można określić od wieku 3-4 miesięcy. Samce zwykle osiągają dojrzałość płciową po 5-6 miesiącach, a samice po około 8 miesiącach, jednak wielkość jest ważniejsza niż wiek. Z rozmnażaniem samicy poczekaj, aż będzie prawie w pełni wyrośnięta, ponieważ składanie jaj wyczerpuje jej zapasy wapnia.

GODY I KOPULACJA

Gatunek rozmnaża się w porze deszczowej, w naturze mniej więcej od listopada do marca. W terrarium samice mogą składać jaja przez większą część roku, gdy światło, temperatura i pokarm są właściwe. Kopulacja następuje samoistnie, gdy zwierzęta przebywają razem. Samiec chwyta samicę zębami za kark i mogą powstać drobne zadrapania. Jeśli samica stale się odsuwa albo dochodzi do walk, rozdziel zwierzęta. Daj samicom krótką przerwę zimową z nieco krótszymi dniami i nieco chłodniejszymi nocami, aby mogły odbudować zapasy wapnia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zwykle składa dwa jaja naraz, czasem tylko jedno, przeważnie w odstępach 4-8 tygodni przez dużą część roku. Ile zniesień przypada na rok, nie jest dobrze udokumentowane.

Gatunek przykleja jaja, najczęściej wewnątrz pędów bambusa, na liściach lub na szybie. Nigdy nie próbuj ich odrywać, bo skorupka łatwo pęka. Zapewnij samicy kilka odpowiednich miejsc do składania jaj, np. pędy bambusa lub krótkie rurki z tworzywa, które można wyjąć z terrarium. Samice mogą zjadać jaja, aby zdobyć wapń, więc zadbaj, aby wapnia zawsze było pod dostatkiem, i regularnie sprawdzaj miejsca składania jaj.

INKUBACJA

Przyklejone jaja inkubuje się tam, gdzie się znajdują. Jeśli leżą w pędzie bambusa lub luźnej rurce z tworzywa, całą rurkę można przenieść do małego pudełka z wilgotnym wermikulitem lub perlitem i otworami wentylacyjnymi w pokrywie. Jeśli są na szybie lub na roślinie, można nakryć je małym, wentylowanym kubeczkiem z siatką, aby młode nie uciekły ani nie zostały zjedzone.

Utrzymuj temperaturę 27-29 °C. Wyklucie następuje wtedy zwykle po 40-60 dniach, a w niższej temperaturze trwa to dłużej. U innych gekonów dziennych temperatura wpływa na płeć, ale dla tego gatunku nie ma wiarygodnych danych.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają po wykluciu zaledwie 2-3 cm długości i zaczynają jeść po kilku dniach. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku z wentylacją siatkową, kawałkiem bambusa i rośliną, i zraszaj codziennie. Od pierwszego tygodnia podawaj muszki owocowe i gotowy pokarm, a muszki oprószaj wapniem.

Trzymaj młode oddzielnie od dorosłych, które mogą traktować je jako zdobycz. Rodzeństwo może przebywać razem, póki jest małe, ale rozdziel je, jeśli któreś jest przeganiane lub zostaje w tyle ze wzrostem. Gdy zbliżają się do rozmiarów dorosłych, samce trzeba w każdym razie rozdzielić.

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest mały i delikatny, a większość problemów wynika z błędów w utrzymaniu. Typowe z nich to:

- Za mało wapnia, D3 i UVB, co prowadzi do miękkich szczęk, wygiętych kończyn i drżenia. Szczególnie narażone są samice rozpłodowe.
- Za wysoka temperatura i za słaba wymiana powietrza, które odwadniają zwierzę lub je stresują.
- Stale mokre warunki i pleśń, które powodują infekcje skóry.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i końca ogona. Zapewnij wysoką wilgotność podczas linienia.
- Walki, które powodują rany i utratę ogonów.

Zdrowe zwierzę ma jaskrawe barwy, czyste oczy i pełny ogon. Małe zwierzęta szybko podupadają na zdrowiu, więc jeśli gekon jest ospały, traci barwy, chudnie lub przestaje jeść, zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.